

Voortgangsrapportage

Warmtelevering Leidse regio WLQ+

Projectnaam: Warmtelevering Leidse regio WLQ+

Datum: 11 mei 2021

Projectleider: n.v.t.

Fase: Initiatiefase

Voor akkoord: AON

Datum: 4 mei 2021

Voor akkoord: AOG

Datum: 6 mei2021

Bijlagen:

-

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding

- 1.1. Provinciale doelstelling
- 1.2. Voorafgaande besluitvorming en moties
- 1.3. Scope
- 1.4. Stakeholders en raakvlakken

2. Fasering

- 2.1. Projectfasering en tijdlijn
- 2.2. Organisatie

3. Stand van zaken/tijdlijn

- 3.1. Financieringsvoorstel EZK
- 3.2. Risico's

4. Planologie en vergunningen

5. Planning

1 Inleiding

Het project Warmtelevering Leidse regio kent een bewogen geschiedenis en een breed speelveld. In deze rapportage wordt vanuit de breedte toegewerkt naar de specifieke (beslis)punten voor de provincie Zuid-Holland. Het geheel begint uiteraard met de breed gedragen doelstelling om klimaatverandering tegen te gaan door de vermindering van CO₂-emissie. Naast meer individuele ambities van de betrokken organisaties is in 2019 het Klimaatakkoord tot stand gekomen. De Provincie Zuid-Holland heeft provincie Zuid-Holland zich gecommitteerd aan deze afspraken.

De provincie werkt vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023 aan 'Schone energie voor iedereen'. Een belangrijk onderwerp daarbij is het bieden van alternatieve warmtebronnen. De CO₂-emissie die vrijkomt bij de verbranding van aardgas voor de verwarming van woningen en andere gebouwen kan zo sterk verminderd worden.

Bij de verduurzaming van bestaande bouw wordt ingezet op het versnellen van besparen, isoleren en zoveel mogelijk eigen opwek van elektriciteit en warmte. Voor aanvullende warmte wordt waar mogelijk naar warmtenetten gekeken.

1.1 Provinciale doelstellingen

Doelstelling project warmterotonde

Voor veel stedelijke gebieden in Zuid-Holland is het grootschalig inzetten van collectieve duurzame warmte in de vorm van warmtenetten een haalbare, oplossing als alternatief voor verwarming met aardgas. Om de warmtenetten in de wijken van warmte te voorzien werken we aan een robuust, publiek beheerd warmte-transportstelsel. Dat gebeurt onder regie van het Rijk en met partners zoals de Gasunie en andere energieleveranciers. Naast het ontwikkelen van de infrastructuur is ook de betrokkenheid van de potentiële gebruikers van belang. Hier is sprake van een 'kip-ei' dilemma: de investering in warmteleidingen moet aansluiten op de vraag van gebruikers, maar om de investering te kunnen doen moet er voldoende vraag zijn. Daarom brengt de provincie vanuit een ondersteunende en faciliterende rol de warmtevraag en het aanbod in kaart en werkt aan bestuurlijk en financieel commitment van de regio en gemeenten. Een betrekkelijk snelle eerste stap is het aansluiten van bestaande gasgestookte warmtenetten in de provincie Zuid-Holland op de restwarmte uit het warmtetransportstelsel waarmee direct CO₂-emissie voorkomen wordt. De warmtelevering aan de Leidse regio past binnen de voornoemde beleidsdoelstellingen.

Voorts heeft de provincie zich in het verleden reeds door middel van een zogenoemde comfortletter gecommitteerd aan duurzame (haven)warmtelevering aan Vattenfall ten behoeve van Leiden. De aanleg van de hierbij oorspronkelijk gedachte warmteleiding vanuit Rotterdam via Zoetermeer naar Leiden, de zogenoemde 'Leiding over Oost' (LoO) is helaas op niets uitgelopen. (...) het scenario van de Warmtelinq+, (voorheen Leiding door het midden+ (WLQ+) (voorheen LdM+) (...). Die uitwerking krijgt met het onderhavige project thans zijn beslag. Om die reden is er vooralsnog voor de WLQ+ de facto sprake van een initiatiefase/verkenningfase zoals bedoeld in de regeling grote projecten. De WLQ+, de plus, is een verlengde leiding van de eveneens nog aan te leggen Warmtelinq-leiding, afgekort de WLQ.

De WLQ is een uitbreiding van het bestaande warmtenet in Rotterdam naar Den Haag. De WLQ+ takt in Rijswijk aan op de WLQ en zal in de Leidse regio op haar beurt weer aantakken op het bestaande (lokale) warmtenet van Leiden/Vattenfall. WLQ en WLQ+ vormen tezamen de 'backbone' van het toekomstige warmtetransportsysteem. Ontwerp en realisatie van de WLQ en de WLQ+ zijn in handen van Gasunie. Gasunie is onder de Wet collectieve warmtevoorziening de beoogd onafhankelijke beheerder van dit regionale warmtetransportsysteem. In die toekomstige wet zal worden bepaald aan welke eisen Gasunie moet voldoen om aangewezen te kunnen worden als warmtetransportbeheerder.

In de onderstaande kaart zijn de WLQ van Vlaardingen naar Den Haag en de WLQ+ van Rijswijk naar Leiden weergegeven.

1.2 Voorafgaande besluitvorming en moties

De kaders voor de provinciale besluitvorming over de WLQ+ vloeien voor een belangrijk deel voort uit eerdere Provinciale besluitvorming, in het bijzonder die van 16 december 2019, 1 juli 2020 en 16 december 2020 met betrekking tot de LoO, het Warmtebedrijf Rotterdam (WbR) en de scenariokeuze van de warmtelevering aan de Leidse regio. Onder leiding van het ministerie van Economische Zaken van Klimaat (EZK) is verkend hoe de WLQ+ kan worden gerealiseerd. Daarbij is de maximale bijdrage van de provincie bepaald op EUR 81 mln. en 10 MW garantie. Bij besluitvorming in mei 2021 zal in afstemming met Warmteparticipatie Fonds (WPF) inzicht worden gegeven in de businesscase WLQ+ (en daarmee de bijdragen van andere partijen). Binnen deze kaders vindt de voorbereiding van de provinciale besluitvorming plaats.

Daarnaast geven wij uitvoering aan de door Provinciale Staten aangenomen moties. Specifiek de moties 857 Warmterotonde met Open Access, 858 Geen Verdienmodel voor fossiele Restwarmte en 859 Verduurzaming warmteaanbod. Via het afdoeningsvoorstel PZH-2020-752049523 zijn Provinciale Staten geïnformeerd over de uitvoering. Veel punten uit de moties worden geadresseerd in de inbreng voor de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Deze wet is nog in ontwikkeling en wordt nauw gevolgd.

1.3 Scope

Zoals hiervoor al is aangegeven, kent de energietransitie een breed speelveld met vele belangen. Voor een goed begrip is het van belang te onderkennen dat de Provincie Zuid-Holland daarin verschillende rollen speelt. De ondersteunende, faciliterende rol werd hiervoor al kort aangeduid. Naast het articuleren van de warmteafname gaat het daarbij ook om de totstandkoming van de verschillende regionale energiestrategieën.

Voor het onderhavige project springen de meer formele rollen in het oog. Dit zijn de twee te onderscheiden rollen van aandeelhouder van het WbR en die van subsidieverstrekker voor de aanleg van de WLQ+. Deze rollen brengen een verantwoordelijkheid met zich mee waar het gaat om besluitvorming door Provinciale Staten op relatief korte termijn. Deze besluiten zijn thans voorzien in de vergadering van Provinciale Staten in mei 2021. Schematisch weergegeven:

De in het schema opgenomen zogenoemde ‘Annex-besluiten’ spelen een rol bij de besluitvorming in Provinciale Staten. De provinciale besluitvorming heeft daar evenwel geen betrekking op. De provinciale besluitvorming voor de WLQ+ als project richt zich primair op het blok waar de positie van de provincie als subsidieverstrekker is weergegeven. Daarbij speelt de positie van de provincie als aandeelhouder ook een rol maar een (later) besluit tot overdracht van aandelen WbR staat de positie van subsidieverstrekker, kortgezegd, niet in de weg.

Het tot stand te brengen projectresultaat (de gewenste uitwerking WLQ+) in deze verkenningsfase is provinciale besluitvorming over een viertal samenhangende documenten. Dit zijn:

- de overeenkomst met Rotterdam
- het convenant WLQ+ met EZK en Gasunie
- de anterieure overeenkomst met Gasunie
- de concept subsidiebeschikking voor Gasunie (inclusief oordeel/advies buca door WPF)

De voortgang van de verschillende onderdelen vindt u in onderstaand overzicht

Onderwerp	Status	Aandachtspunten	Kleur
Convenant PZH-EZK-GU	Definitief concept nagenoeg gereed	Het vinden van een juiste formulering ten aanzien van algemene voorbehouden zoals de beschikbaarheid van middelen, voldoen aan staatsteunregels en een gefundeerde subsidieaanvraag. <i>(*) Verschil van inzicht bestaat nog over een formulering m.b.t. toekomstige exploitatiesubsidie GU</i>	Groen
Anterieure overeenkomst PZH-GU	1 ^e concept gereed	Verdere uitwerking vereist mede i.r.t. het te volgen RO-proces.	Groen
Subsidiebeschikking PZH-GU	Nog geen concept gereed <i>(*) Eerste concepten gereed</i>	Tijdklem <i>(*) Op basis van afstemming met EZK wordt goede voortgang gemaakt.</i>	Oranje
Oordeel/advies buca WLQ(+) door WPF	Ambtelijke opdracht in voorbereiding	Toereikendheid/beschikbaarheid informatie gegevens voor WPF <i>(*) Ingekomen 6 april 2021</i>	Oranje
Overeenkomst RT-PZH	Besluitvorming in GS en B&W afgerond	Opstellen Memorie van Toelichting t.b.v. besluitvorming PS-mei 2021	Groen
Herstructureringsplan WbR (inclusief Staatssteun)	Achter op schema (volgens normale doorlooptijden verplichting 6 april gereed EC in kader staatssteunprocedure)	Primaat bij WbR. Risicomatrix wordt opgesteld incl. te nemen (mitigerende) maatregelen <i>(*) Herstructureringsplan in concept gereed. Afstemming over proces vindt plaats met EC. Uitspraak verwachting eind 2021/begin 2022</i>	Rood <i>(*) Oranje</i>
Verkoop aandelen WbR	Notitie m.b.t. aanpak en kaders gereed. In GS 1 ^e lezing. Gereed voor verdere besluitvorming GS/PS	Vanwege waarderingsvraagstuk verband met Herstructurering WbR	Groen
Hoofdlijnenakkoord VF-GU-WBR	Gesprekken over hoofdlijnen worden door betrokken marktpartijen gevoerd. Nog geen tastbaar resultaat	Tijdklem. Groot belang voor werkend systeem in 2026. Met name op de onderdelen piek- & back-up, temperatuurregime en aansluitkosten	Rood
Startnotitie PIP WLQ+	Ambtelijke voorbereiding gestart	Ontwerpbesluit moet voor 1-1-2022 ter inzage liggen	Oranje

PIP WLQ	In voorbereiding	Besluitvorming eerste kwartaal 2021	
---------	------------------	-------------------------------------	--

1.4 Stakeholders en raakvlakken

Positie van Rijk

Op basis van opgedane ervaring bij de aanleg van andere onderdelen van het energiesysteem in het verleden kan de aanleg van een nieuw warmtetransportsysteem alleen met behulp van aanzienlijke extra overheidsbijdragen. Alleen op deze wijze is het mogelijk om te komen tot een renderende businesscase met bijbehorende aanvaardbare tarieven.

Het Rijk subsidieert Gasunie met een subsidie (...) de aanleg van WLQ. De provincie investeert niet in de aanleg van de WLQ. Het Rijk is voornemens die bijdrage te verhogen (...) als de provincie investeert in de aanleg van WLQ+ zodat sprake is van een samenstellend geheel als basis voor de verdere uitbouw van het regionale warmtetransportsysteem

Omdat de WLQ+ als het ware voortbouwt op de WLQ moet de WLQ anders dan oorspronkelijk bedoeld ook de warmtevraag voor Leiden kunnen doorlaten. Dit vergt een grotere leiding. Tegelijkertijd is dat voor Gasunie een risico op het niet (tijdig) vollopen van die capaciteit. Hiervoor heeft Gasunie een garantie nodig. Een dergelijke garantie ligt in de rede nu de WLQ ten behoeve van de extra warmte voor de WLQ+ een grotere diameter moet krijgen (700 mm in plaats van 600 mm). Die garantie op -in feite de exploitatie- is de provincie bereid te geven tot een maximum van 10 MW. Die garantie is voorwaardelijk en gekoppeld aan de aanleg van de WLQ+. Zonder WLQ+ geen garantie op de WLQ. Deze garantie is eerder in commissieverband als zodanig ook gecommuniceerd en verwerkt in de verstrekte financiële overzichten. Zie hiervoor ook de bijlage 1. Gemeenten langs de WLQ zijn ook om een garantie gevraagd. Zij beraden zich op een dergelijk commitment.

Positie van gemeenten in de Leidse regio

Gemeenten hebben de regie over de (hun eigen) warmtetransitie. De gemeenten in de RES-regio Holland Rijnland hebben bij het opstellen van hun Regionale Energie Strategie bevestigd dat restwarmte uit Rotterdam een noodzakelijke bron is in de totale mix van besparing en verschillende warmtealternatieven. Restwarmte is specifiek voor wijken in de gemeenten Leiden, Oegstgeest, Katwijk, Voorschoten, Zoeterwoude en Leiderdorp een interessante warmtebron.

Ondanks dat gemeenten de behoefte aan de WLQ+ onderschrijven, zien ze voor zichzelf geen grote rol weggelegd bij de realisatie van warmtetransportnetten en (financiële) commitment daaromtrent. Het staat gemeenten op zichzelf genomen ook vrij om voor een andere warmtebron te kiezen. Tegen die achtergrond hecht Gasunie voor de WLQ (+) ook ten aanzien van de gemeenten aan een vorm van garantie. In welke zin die garantie (of beter het commitment) zich uitbetaald moet nog blijken. Gasunie sluit daarvoor zelfstandig een convenant met de regiogemeenten. De invloed van gemeenten zit vooral in het nemen van besluiten die leiden tot het realiseren van warmtenetten in de wijken door warmtebedrijven. Daarmee wordt noodzakelijke warmteafname gerealiseerd. In die zin kan het resulteren in nieuwe concessiegebieden voor warmteleveranciers.

Warmtelevering 2026 en de positie van het WbR

In de inleiding is al aangehaald dat de aanleg van de LoO door WbR, niet is gelukt en niet meer als terugval optie wordt gezien. Daarmee is voor PZH de LoO als fase-project afgesloten. Het WbR heeft echter wel het contract in handen voor de levering van warmte aan Vattenfall in Leiden. Om die reden speelt WbR een belangrijke rol in de businesscase van Gasunie en de totstandkoming van de afspraken van de marktpartijen onderling. In die contractuele positie zit tot op zekere hoogte financiële ruimte om extra kosten voor technische vraagstukken op te lossen. Voorkomen moet worden dat vanwege de WLQ+ voor WbR een nieuw marginaal contract ontstaat. De gemeente Rotterdam, als groot aandeelhouder, bewaakt dit. Verdien capaciteit moet er voor WbR wel in blijven zitten. Bij het opstellen van de geactualiseerde businesscase voor WbR in het kader van de herstructurering, dient WbR onder meer rekening te houden met de financiële doorwerking van het contract tussen Gasunie en WbR.

() De beoogde ingebruikname van de WLQ+ is in het convenant bepaald op medio 2026. Met Gasunie wordt nog gesproken over het moment waarop de ingebruikname gegarandeerd kan zijn.*

Positie van de provincie in WbR

De warmtelevering aan Leiden was ooit een van de hoekstenen van het Rotterdamse herstelplan voor WbR uit 2016. Met de keuze voor de WLQ+ en de aanleg door de Gasunie is het voor WbR mogelijk om zich voor een belangrijk deel op 'het Rotterdamse' terug te trekken. Deze wens ligt ook in de besluitvorming van de gemeente Rotterdam besloten. De contractuele verplichting van WBR jegens VF blijft daarmee overigens onverkort bestaan. Nu Gasunie de aanleg van de WLQ+ voor zijn rekening neemt, wordt WbR dan ook niet langer meer gezien als een deelneming die noodzakelijk is voor de realisatie van de provinciale doelstellingen. Dit maakt de weg vrij voor overdracht van de aandelen aan de gemeente Rotterdam. Met die voorgenomen stap is in de overeenkomst met de gemeente Rotterdam rekening gehouden. De provincie beperkt zicht intussen tot een aandeelhouderspositie die past bij het 2,5% minderheidsbelang. Een aandelenoverdracht laat de gebondenheid van de provincie als publiekrechtelijke rechtspersoon onder de comfortletter, onverlet.

() Als onderdeel van een mogelijke totaaloplossing wordt met de gemeente Rotterdam gesproken over een uittreding van de provincie op de kortst mogelijke termijn. Een alomvattende verrekening en kwijting zal onderdeel moeten zijn van een dergelijke afspraak.*

De overeenkomst met Rotterdam

Met de gemeente Rotterdam zijn afspraken gemaakt onder voorbehoud van instemming door Provinciale Staten over de invulling van de financiële verantwoordelijkheid in relatie tot het scenario WLQ+. Over andere scenario's, zoals een 'end of game' zijn geen afspraken gemaakt. Wel is met de overeenkomst met Rotterdam een kostenverrekening overeengekomen voor het onverhoopte geval dat de WLQ+ toch geen doorgang kan vinden. Een aantal van die situaties is in de overeenkomst benoemd. Na instemming en ondertekening komt deze overeenkomst in de plaats van de bestuursovereenkomst voor de LoO. Kosten voor de LoO worden door WbR niet meer gemaakt en WbR heeft verschillende onderdelen van de engineering overgedragen aan Gasunie voor waar dit nuttig mocht blijken te zijn. Ook in de aandeelhoudersvergadering (AvA) is bevestigd dat de LoO geen terugvaloptie meer is. Gelet op het voorgaande is met de overeenkomst met Rotterdam het verleden afgewikkeld.

Kern van de overeenkomst is dat de provincie EUR 81 mln. subsidie voor de WLQ+ kan bijdragen. Rotterdam zorgt ervoor dat WbR tot het moment dat de WLQ+ operationeel is (2026) financieel overeind blijft. Er is een risico dat de daarvoor begrote bedragen niet toereikend zijn. Het is belangrijk dat daarover in het herstructureringsplan van WbR extra aandacht wordt gegeven. Met name welke maatregelen worden getroffen indien de benodigde bedragen hoger gaan uitvallen dan door de gemeente Rotterdam eerder zijn ingeschat.

De overeenkomst met Rotterdam vormt tevens de opmaat voor de aandelenoverdracht WbR van de provincie naar de gemeente.

() Zie ook hiervoor onder 'Positie van de provincie in WbR. Als uitvloeisel van de door Gasunie gestelde aanvullende garanties zal nader worden bezien in hoeverre de gemaakte afspraken voldoende zijn om de financiële doorwerking van de gevraagde garanties op te vangen dan wel dat nadere afspraken nodig zijn.*

Staatssteunprocedure

(...) financiële ondersteuning zou worden geboden. Voorwaarde was wel dat die steun in het kader van de Europese staatssteunregels gemeld zouden worden in 'Brussel'. Hieraan is gevolg gegeven.

De Europese Commissie zal een inhoudelijke beoordeling mede baseren op het nog in te dienen herstructureringsplan van WbR. Het verlenen van staatssteun aan bedrijven zoals WbR is immers alleen mogelijk onder strikte voorwaarden. Een daarvan is het principe van "one time, last time". Aangetoond moet worden dat met de gegeven, of nog te geven, financiële steun er (in elk geval voor de komende 10 jaar) van een financieel gezonde onderneming sprake is.

Hiertoe wordt een herstructureringsplan opgesteld. Hiervoor is PricewaterhouseCoopers (PWC) als opdrachtnemer aangesteld. De totstandkoming herstructureringsplan volgt een aparte projectstructuur

volgens een werkgroep en stuurgroep model. De provincie is in zowel de projectgroep als de stuurgroep vertegenwoordigd. In de werkgroep zitten financieel experts die onder leiding van PWC het inhoudelijke werk doen. De stuurgroep, onder voorzitterschap van de CEO van WbR, fungeert als voorportaal voor de latere besluitvorming in de AvA van WbR.

Het herstructureringsplan dient op basis van wettelijke spelregels begin april ter beoordeling te worden aangeboden aan de Europese Commissie. De afgelopen maanden is veel aandacht gegeven aan de formele juridische aandachtspunten. De financieel inhoudelijke vraagstukken komen de komende tijd aan de orde. Ook over de voortgang van het herstructureringsplan zal worden gerapporteerd.

De druk is groot om het herstructureringsplan tijdig vastgesteld en ingediend te krijgen. In stuurgroep verband is aan de projectleider gevraagd om een risicoanalyse op te stellen. (...) De Europese Commissie oordeelde de reddingssteun aan afvalverwerker AEB in beginsel onrechtmatig omdat de steun was verleend voordat de melding aan de Europese Commissie had plaatsgevonden. Vervolgens oordeelde de Europese Commissie dat de steun wel verenigbaar kon geacht met de interne markt, waarbij van belang was dat de door AEB geleverde dienst lastig op korte termijn door een andere onderneming kon worden overgenomen, dat de steun was beperkt tot de periode van zes maanden na melding aan de Europese Commissie, dat er een liquiditeitsplan was voor die zes maanden en dat de rente hoger was dan het voor zwakke ondernemingen geldende percentage. Daarmee had de steun geen negatieve invloed op de werking van de interne markt. Of de Europese Commissie tot een soortgelijk oordeel zal komen ten aanzien van de door de provincie verstrekte leningen, is lastig te voorspellen.

() Met vertegenwoordigers van de Europese Commissie is inmiddels nader gesproken over het herstructureringsplan. Zij zijn voorshands van mening dat het plan op onderdelen nog een verdere uitwerking behoeft. Onder andere zou de financiële betrokkenheid van de private stakeholders bij WbR een groter aandeel in de herstructurering dienen te vertegenwoordigen. Op basis van het huidige plan komt de herstructurering nog te veel/te eenzijdig voor rekening van de publieke partijen (als zijnde aandeelhouders).*

Positie Marktpartijen

Het transport en de levering van warmte is een zaak van marktpartijen (Gasunie, WbR, Vattenfall, Eneco) onderling. Gasunie is een nieuwe speler op die markt en de nieuw aan te leggen WLQ+ moet aansluiten op het bestaande warmtenet van Leiden. Voor verschillende vraagstukken zullen die marktpartijen onderling een (financieel-technische) oplossing moeten vinden en contracten moeten afsluiten.

Vanuit de projectorganisatie worden partijen gestimuleerd om samen tot afspraken te komen. De betrokken marktpartijen zetten zich daarvoor ook in. De *sense of urgency* neemt toe. Vanuit de projectorganisatie is duidelijk gemaakt dat een soort van hoofdlijnenakkoord een randvoorwaarde is voor de provinciale besluitvorming. Alleen op basis van de onderlinge overeenstemming tussen marktpartijen onderling zal er sprake kunnen zijn van een werkend systeem medio 2026. Andere pressie of verdere drukmiddelen heeft de provincie niet. Het tijdig tot stand komen van de onderlinge afspraken is het grootste risico ten aanzien van de planning.

() Vattenfall heeft aangegeven het besluitvormingstraject over de WLQ+ te ondersteunen. Vattenfall heeft hierbij verschillende concrete voorstellen gedaan om te komen tot een nieuwe set van contractuele afspraken voor de warmtelevering aan de Leidse regio. Verschillende knelpunten moeten nog worden opgelost. Een belangrijke is de oplossing voor (de kosten van) de piek- en backup-installatie. Het totaalpakket aan oplossingen in de gehele keten WbR-Gasunie-Vattenfall is er vooralsnog niet. Aan de WTO tussen Gasunie en WbR wordt op korte termijn wel de laatste hand gelegd.*

2 Projectfasering en tijdlijn

Het jaar 2020 was een noodzakelijk overgangsjaar. Met de afronding van de LoO die niet meer als reële (terugval)optie wordt beschouwd (...) alsmede de onderzoeksresultaten met betrekking tot de WLQ+ is de initiatiefase WLQ+, met de uitwerking daarvan overgegaan in de verkenningsfase. Deze verkenningsfase wordt met de provinciale besluitvorming en bij positieve besluitvorming in Provinciale Staten, met het

daaropvolgende voorwaardelijk investeringsbesluit (FID) door Gasunie afgerond. Daarmee start de definitiefase. Een definitief investeringsbesluit over de WLQ+ moet in 2023 worden genomen, wil er in 2026 sprake zijn van een functionerende warmteleiding. Vanaf FID 2023 start de realisatiefase. De exploitatiefase start na aanleg in 2026.

Op basis van de inzet van het subsidie instrumentarium speelt de provincie in die fase geen actieve rol meer. Dit wordt anders indien bij definitieve besluitvorming in mei alsnog zou worden gekozen voor een participatie via het WPF. (...) een subsidieverlening voor de investeringsbijdrage van EUR 81 mln. De basisgedachte is dat de provincie als overheid en met inzet van het subsidie-instrumentarium een vergelijkbare rol, positie en aanpak nastreeft als het Rijk. De expertise van het WPF blijft hierbij van belang voor de beoordeling van en de advisering over de businesscase van Gasunie als onderdeel van de subsidieaanvraag en de daarop gebaseerde subsidiebeschikking. Met het WPF worden op dit moment gesprekken gevoerd over de invulling van die rol.

Het convenant met EZK en Gasunie voorziet in een project- en stuurgroepmodel van waaruit de rapportage een vervolg zal krijgen. De elementen uit de Regeling Projecten Zuid-Holland zullen daarin een verwerkt moeten worden.

Met de WLQ+ is een nieuwe weg ingeslagen. Op basis van de eerder gedeelde onderzoeksresultaten van Tebodin en CE Delft blijkt dat de WLQ+ maatschappelijk en financieel beter is dan de LoO. Mocht de besluitvorming in Provinciale Staten ondanks alles, toch niet positief uitvallen dan is het voorzienbare alternatief te stoppen met de WLQ+ en alle eventuele (resterende) aanspraken af te wikkelen.

2.1 Projectafbakening

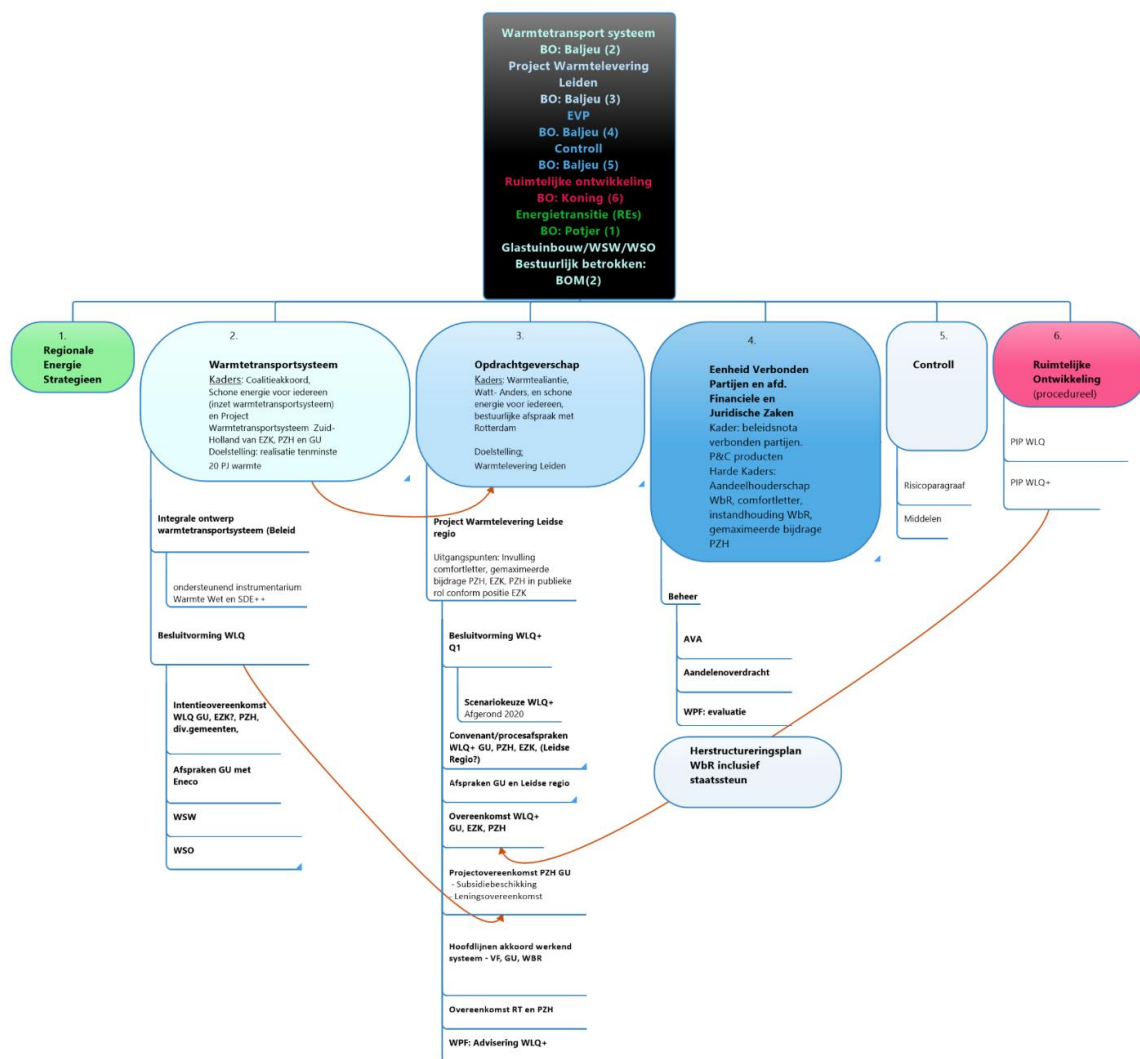
Projectafbakening – besluitvorming en terug naar de lijn.

Met de scenariokeuze voor de WLQ+ en het ‘terugtrekken’ van de gemeente Rotterdam met WbR op het Rotterdamse geldt WbR niet meer als uitvoeringsorganisatie voor de provinciale doelstellingen en ambities. De grondslag voor de deelneming is daarmee ontvallen. Met Rotterdam is afgesproken het traject op te starten voor de overdracht van aandelen. In de overeenkomst met de gemeente Rotterdam is die aandelenoverdracht opgenomen. Over die overeenkomst is zowel in Burgemeester & Wethouders van de gemeente Rotterdam als in het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland besloten. Na formele goedkeuring door uw Staten en in de raad van de gemeente Rotterdam zijn die afspraken definitief. Door de afdeling Financiële en Juridische Zaken (FJZ) wordt een aanpak opgesteld teneinde de overdracht van aandelen te effectueren. Deze aanpak zal met uw Staten worden gedeeld.

2.2 Organisatie

In het onderstaande organogram wordt de inrichting van de projectorganisatie weergegeven. Het zwaartepunt zit in de kolommen 2, 3 en 4. In het onderzoek van Randstedelijke Rekenkamer is veel aandacht geweest voor de controlfunctie. Die controlfunctie vindt op verschillende niveau plaats. De basis hiervoor ligt in het project, de tweede lijn bij FJZ en de derde lijn bij de accountant van de provincie. Voor het project wordt FJZ actief als onafhankelijk adviseur betrokken bij het voorbereiden van alle besluiten zoals die worden voorgelegd aan het college van Gedeputeerde Staten.

Binnen het project worden vanuit de beleidsafdeling (Energieprogramma) de benodigde adviseursfuncties ingevuld. De specifieke juridische adviesfunctie wordt ingevuld door een externe advocaat. De verantwoordelijkheid over de inzet van financiële middelen, de dekking van deze middelen inclusief de juridische vormgeving is de verantwoordelijkheid van het project.

3 Stand van zaken

3.1 Financieringsvoorstel EZK

Op basis van verschillende onderzoeken is onder leiding van EZK medio 2020 bestuurlijk geconstateerd dat de WLQ+ alleen financieel haalbaar is als er voldoende investeringssubsidies en garanties (t.b.v. het vollooproisico) worden gegeven. Zonder deze bijdragen is de netto contante waarde van het project dermate negatief dat de aanleg ervan onhaalbaar is.

Om het financiële plaatje rond te krijgen is er een financieringsvoorstel opgesteld onder leiding van EZK. (...) geven de beide aandeelhouders van WbR ook een investeringssubsidie van samen EUR 81 mln. en geven EZK en de Provincie een garantie af voor de voltoop op de WLQ.

Omdat de WLQ+ een aftakking is van de WLQ en omdat de “warmte naar Leiden” eerst door de WLQ loopt, kunnen beide leidingen niet volledig los van elkaar gezien worden. Dit geldt niet alleen technisch, maar ook financieel. Voor de financiering van de WLQ heeft de Gasunie een investeringssubsidie ontvangen van EZK van EUR 90 mln. De aanleg van de WLQ+ maakt het mogelijk om een bredere (DN700 i.p.v. DN600) WLQ aan te leggen. Het ministerie van EZK heeft daarom ook haar subsidie (...) WLQ+ als er voldoende voltoop is op de WLQ (dus, als er voldoende MW afgenomen wordt, is de investeringssubsidie vrijgespeeld).

De voltoop op de WLQ wordt gerealiseerd door afname contracten van Eneco (...) en ENGIE Delft (...).

Daarnaast zijn EZK en de provincie gevraagd een garantie af te geven voor samen 40 MW. De garantie moet zo gezien worden dat de partijen jaarlijks het nog niet gecontracteerde deel (voor 10 jaar) vergoeden. Hierdoor is de Gasunie gegarandeerd van voldoende inkomsten in de eerste 10 jaar waardoor zij een positieve investeringsbeslissing kan nemen.

Met betrekking tot deze vergoeding is afgesproken dat EZK 50% van de kosten voor haar rekening neemt, PZH 25% van de kosten en de overige 25% van de kosten komen voor rekening van de gemeenten langs de WLQ. De gemeenten kunnen hiermee (...) capaciteit op de WLQ reserveren.

De 25% van de 40 MW voor de provincie komt neer op (...) in totaal, voor een looptijd van 10 jaar.

Hoe het er nu naar uit ziet, zijn de gemeenten (nog) niet in staat om deze capaciteitsreservering te doen. Hierdoor ontstaat er dus een financieel gat ter grootte van 25% van 40MW waarvoor bestuurlijk is afgesproken dat de provincie en EZK daarvoor samen aan de lat staan. Voor de provincie komt dit neer op additioneel (...). Dit is nog niet in het risico overzicht zoals opgenomen in de bijlage meegenomen. Uiteindelijk zal in 2026 worden gemonitord of en zo ja in welke mate dit risico zich voordoet.

(...)Zonder de gedekte 40 MW kan Gasunie naar verluid geen FID in mei 2021 nemen.

Inmiddels is duidelijk geworden dat de Leidse regiogemeenten geen harde afnamegaranties voor de WLQ+ kunnen of willen geven. Verder heeft de gemeente Rotterdam aangegeven zich als aandeelhouder van WbR te willen concentreren op het Rotterdamse en alleen indirect (via de provincie) te willen bijdragen aan de WLQ+. Een andere rol of een verdere beleidsopgave voor de (Leidse) regio ziet Rotterdam voor zichzelf niet. Voor het oplossen van alle daarmee ontstane vraagstukken wordt zo dus vooral gekeken naar de provincie. Daarmee rijst de vraag waar de financiële grenzen liggen van de deelname door de provincie.

Met de gemeente Rotterdam is voor de (gezamenlijke) bijdrage een afspraak gemaakt. Deze afspraak is dat de gemeente Rotterdam en de provincie er onderling voor zorgen dat EUR 81 mln. aan subsidie wordt bijgedragen voor de aanleg van de leiding (investering).

Naast de investeringsbijdrage voor de WLQ+ gaat het voor de provincie dus ook om de hiervoor reeds genoemde garantie van 25% van 40 MW op het volloopriscico van de WLQ. In feite is dit een bijdrage in de exploitatie van Gasunie mocht de volloop niet tijdig middels lokale afnamegaranties geregeld zijn. Vooral nog is binnen de provincie geen rekening gehouden met het opvangen van het aandeel van de gemeenten.

Voor de bijdrage van de provincie wordt vastgehouden aan een bijdrage van EUR 81 mln. investeringssubsidie WLQ+ en 25% van 40 MW garantie op de WLQ. De bijdrage en garantie van de provincie gelden onder het voorbehoud dat de WLQ+ daadwerkelijk wordt aangelegd.

Verder zou als bouwsteen moeten gelden dat WbR (of haar rechtsopvolger) haar verplichtingen richting Gasunie kan gaan nakomen voor het transport van 40 MW aan warmte naar Leiden tot en met 2056. Dit is echter afhankelijk van de definitieve contractafspraken tussen Gasunie en WbR en tegelijkertijd met Vattenfall, aangezien juist het contract WbR-Vattenfall goed is voor 40 MW. Indien deze financiële verplichting niet in voldoende mate kan worden gewaarborgd ontvalt mogelijk de basis voor een FID door Gasunie.

Voor een meer gedetailleerd inzicht in de financiële kaders wordt verwezen naar bijlage 1.

De voorlopige conclusie is dat het project financieel haalbaar is. Maar vooralsnog resteren er open einden. De belangrijkste zijn de exploitatiebijdrage SDE++ (nog te borgen tussen WbR en Gasunie) en het niet voldoen aan de afnamegarantie door de Leidse regiogemeenten en gemeenten/glastuinbouw langs WLQ (EUR 15 miljoen). Dit representeert een financieel gat van, op basis van het financieringsvoorstel van EZK, in totaal (...) Voor (...) wordt naar de provincie gekeken.

(*) Partijen zijn het erover eens dat de 'base case' met het bovenstaande geregeld is. Dit neemt niet weg dat Gasunie bij brief van 6 april 2021 nog verschillende onderwerpen aan de orde heeft gesteld die om een oplossing vragen. Zo zijn bijvoorbeeld garantstellingen gebruikelijk bij contracten 'in de markt'; in dit geval i.r.t. de WTO met WbR. Op dit moment wordt onderzocht op welke wijze een deze onderwerpen een plek kunnen krijgen als onderdeel van een evenwichtige totaaloplossing waarbij lusten, lasten en risico's op evenwichtige wijze over alle partijen zijn verdeeld.

3.2 Risico's

Risico's:

In bijlage 1 staat een overzicht van de belangrijkste risico's gekoppeld aan dit project en heeft als peildatum december 2020. Dit overzicht wordt periodiek herijkt aan de hand van de meest recente onderhandelingsresultaten c.q. nieuwe inzichten. Indien noodzakelijk wordt de bestemmingsreserve Energiefonds op basis van de herijking opgehoogd. Indien uit de lopende onderhandelingen blijkt dat de aard en/of omvang onvoldoende is zal daarover indien noodzakelijk aanvullende besluitvorming worden voorbereid. Inclusief inzage in de eventuele financiële doorwerking.

Op dit moment is een financiële claim voor de Voorjaarsnota 2021 in voorbereiding gebaseerd op het risicoprofiel peildatum 2020. Dit ter afdekking van (mogelijke) extra uitgaven indien definitief gekozen wordt voor het verstrekken van de provinciale subsidie van € 81 mln. en een provinciale garantstelling voor afname van 10 mw.

Projectrisico's	Impact	Kans	Maatregelen
Het risico dat de leningen (incl. rentekosten) die zijn verstrekt aan WbR in het kader van de reguliere bedrijfsvoering niet door WbR worden terugbetaald	(...) exclusief rente 10%	50%	Afspraak RTM over terugbetaling hoofdsom als onderdeel bestuurlijke afspraak. Restriscorente inbrengen in herstructureringsplan.
Het risico dat WBR een verzoek doet aan aandeelhouders WbR voor het nakomen verplichtingen warmtelevering Leiden:	Impact financieel nog onbepaald	100%	Positie PZH als aandeelhouder teruggebracht tot de afspiegeling van 2,5 %
Het risico dat er geen warmtelevering tot stand komt en de verplichtingen van WbR richting Vattenfall moeten worden afgekocht en door de aandeelhouders worden verdeeld	Bandbreedte (...)	50%	Differentiëren naar reden niet tot stand komen warmtelevering. Verkennen werking comfortletter
Het risico dat de waarde van het fondsvermogen van WPF aan het eind van de looptijd is gedaald. Dit risico wordt uiterlijk beoordeeld bij het moment van FID WLQ+ door WPF.	P.M.		
Het risico dat bij FID WLQ+ wordt besloten de WLQ niet te realiseren. De gemaakte kosten door Gasunie dienen conform de in het convenant gemaakte afspraken te worden verdeeld.	FID WLQ+ ligt in '23 en die van WLG in 21.	50%	Impact bepalen en accepteren en kosten dragen. Is voorgenomen afspraak
Risico ongeoorloofd Staatssteun WLQ+	Geen issue. Moet voldoen aan staatssteunregels	N.v.t.	Volgen lijn EZK. Die heeft een letter of comfort van de EC.
Het risico op additionele 5 MW in 2026 garantie vanwege geen afname door de regiogemeente WLQ	(...)	PM	Accepteren. Bestuurlijke afspraak.
<i>(*) Ingeval van een extra waarborg jegens Gasunie het risico om door Gasunie aangesproken te worden</i>	Groot	25%	<i>(*) Mogelijk onderdeel van een totaaloplossing, te beperken in tijd</i>

4. Planologie en vergunningen

Als onderdeel van de projectovereenkomst worden met Gasunie afspraken gemaakt over de verplichting om de WLQ+ tijdig gereed te hebben (medio 2026). Daaraan gekoppeld worden afspraken gemaakt over de te volgen planologische procedure, in casu waarschijnlijk een PIP. Dit vergt nog een nadere invulling die gebaseerd is op een duidelijke planning waaruit blijkt dat de oplevering van de WLQ+ medio 2026 mogelijk is. Eén en ander speelt tegen de achtergrond van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2022, de overgangsbepalingen daarin en het alternatief van een (later) projectbesluit onder de nieuwe wet. De basisgedachte gaat vooralsnog uit van een provinciaal inpassingsplan op grond van de Wet ruimtelijke ordening. Vanwege het grote aantal betrokken gemeentes speelt daarbij echter wel de vraag in hoeverre dit gepaard kan gaan met de toepassing van een (beperkte) provinciale coördinatie-regeling met het oog op het verlenen van de diverse vergunningen.

() Nadrukkelijk is de precieze invulling van de rol van de provincie en de verantwoordelijkheidsverdeling nog onderwerp van gesprek met Gasunie.*

5. Planning

Initiatiefase eindigt met besluitvorming in Provinciale Staten. De planning hiervoor is opgenomen in het onderstaand overzicht. Tijdige besluitvorming is van belang voor het nemen van een FID door Gasunie in mei 2021. Ook het aflopen van het mandaat van Rotterdam speelt hier een rol. Op de totstandkoming van de projectdocumenten heeft de provincie een directe invloed. De eerste concepten zijn gereed. Dat geldt echter niet voor het 'annexe' hoofdlijnenakkoord van de direct betrokken marktpartijen.

Bij besluitvorming dienen Gedeputeerde Staten respectievelijk Provinciale Staten te beschikken over, (onderstreept):

Onderwerp	GS	Datum bespreking Cie. BE-W	Datum besluitvorming PS
<u>Overeenkomst PZH-RT</u>	9 februari	31 maart	19 mei
Voortgangsrapportage WLQ+	9 maart	31 maart	7 april
Opheffen geheimhouding	9 maart	31 maart	7 april
<u>Convenant WLQ+</u>	6 april (*) 25 mei	12 mei (*) 9 juni	19 mei (*) 16 juni
<u>Anterieure Overeenkomst GU</u>	6 april (*) 25 mei	12 mei (*) 9 juni	19 mei (*) 16 juni
<u>Concept Subsidiebeschikking PZH-GU (inclusief oordeel/advies op buca WLQ (+) door WPF</u> <i>(*) Betreft uitwerking GS</i>	6 april (*) N.t.b.	12 mei (*) N.t.b.	19 mei (*) N.t.b.
Herstructureringsplan (Staatssteun) WbR	6 april ovb	12 mei	19 mei
PIP WLQ+	PM	PM	PM
Annex besluiten			
Intentieverklaring WLQ	Gereed		

<u>Hoofdlijnenakkoord WbR-VF-GU</u>	Begin april		
Intentieverklaring WSW	Maart		
Intentieverklaring WSO	Maart		